

CÂTEVA REFLECȚII DESPRE CARTEA VICTORIEI FONARI „OLIMP & HADES”

Olesea GÎRLEA

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7427-3509>

Contextul acestei cărți semnată de Victoria Fonari (care face apel la mit, dar mai ales la miteme), presupune actualizarea unor repere teoretice conceptuale, esențiale pentru înțelegerea poeziei și a reinterpretării miturilor desacralizate, procedeu pe care-l aplică autoarea în textele sale.

Apelul constant la mit și la miteme (fragmente de mit) al omului modern a devenit instrument de analiză în lucrarea lui Mircea Eliade *Aspecte ale mitului*, în care invocă argumentul că omul nu poate trăi fără un model sau antimodel și că se află mereu în căutarea lui. În această ordine de idei M. Eliade aduce drept exemplu mitul despre omul păianjen și mitul automobilului, care au sprijinit omul în parcursul existențial. Nu toate societățile sunt capabile să creeze mituri moderne, iar dacă nu le au, le împrumută.

În lucrarea sa *Mythos und Literatur. Aufbau einer Literaturwissenschaftlichen Mythosforschung* (Würzburg, 2001) Peter Tepe își pune la întrebarea referitoare la perpetuarea miturilor în postmodernism și menționa că două categorii de obiecte sau entități ar merita, pe deplin, să facă parte din sistemul miturilor contemporane. Prima ar constitui-o un obiect propriu-zis sau un produs, cum ar fi: corabia Titanic, mărcile Coca-Cola sau construcțiile Zgârâie-nori, cea de a doua categorie ar include o vedetă sau o persoană arhicunoscută, care ar reprezenta cartea de vizită a unei țări, a unei națiuni. În această ordine de idei Peter Tepe se referă la semnificația fenomenului prințesei Diana pentru englezi. Cărui fapt i se datorează acest fenomen, cum poate un simplu muritor să se înalțe la rangul unei zeiței? Ce trăsături comportamentale sunt accentuate/apreciate de marele public?

Tezele lui Manfred Fuhrman expuse în simpozionul de la Konstanz (1968) cu privire la cele trei modele de receptarea a mitului: anticizantă, actualizantă și fragmentară, sunt destul de importante pentru a înțelege evoluția miturilor după procesul desacralizării. Receptarea **anticizantă** care preia în spirit conser-

vator schema antică tradițională a mitului, păstrat cu fidelitate în memoria colectivă; **actualizantă** a cărei esență constă în preluarea nucleului mitic originar, completat prin coordonatele spațiale și temporale contemporane, personaje actuale și veridice, mizând pe desacralizarea figurilor mitologice; **fragmentară** ce presupune utilizarea clișeelelor în calitate de decor, element, intertext, dar și repetabilitatea și actualitatea atemporală, eliminarea elementelor magice și supranaturale, devierea subiectului de la schema mitului. Toți acești autori se completează reciproc și urmăresc fenomenul mitului desacralizat, care este supus interpretării și viziunii libere a autorilor. Inerat în calitate de element al creației poetice, mitul desacralizat devine parte din literatură, chiar dacă menține unele corespondențe cu rădăcinile sale.

Titlul cărții *Olimp & Hades* reactivează dualitatea, coexistența contrariilor, cele două lumi antitetice inserate în titlu ar putea exprima cronotopul mitic. Se știe că Olimpul era considerat lăcașul zeilor panteonului antic grecesc, iar Hadesul – era zeul infernului, care trăia în împărăția umbrelor alături de soția sa Persefona.

Victoria Fonari operează cu miteme (fragmente de mit), ele sunt parte a vorbirii și existenței, cum ar fi: „Nisipul de pe sandalele lui Ahile”, „Cronos”, „Haosul lumii” (la nivel de titlu), fie sunt incorporate în text: „Olimp & Hades”, „arcul lui Paris săgetat în Ahile / apa din Styx”, „Marea ar ști să înfrunte rănile / din care ar crea-o pe / Afrodita”, „sirenele, meduzele” etc.

Autoarea dă valoare simbolisticii umbrei: „umbrele sunt fâșii de culoare”, „În umbra focului / plouă cu bomboane”.

Autoarea încearcă să găsească definiții și explicații mitice (însoțite de imagini sugestive) pentru realitatea surprinsă. Eul liric este unul ludic care „vrăjește cuvintele” și care are o atitudine neconflictuală cu sine și cu lumea din jur, e un observator (un contemplator) subtil care redefinește realitatea prin asocieri oximoronice precum „coala de timp”, „liniștea vitezei”, „sfera din dreptunghi”, „liniște zbârcită”, „strigătele tăcerii”. Forțele revigorante ale timpului trecător sunt cele care definesc deplin eul în poezia Victoriei Fonari: „Eul meu / se împacă numai în timp / cu mine” (*Timpul se distrează*).

Persistă o serie de definiri metaforice: „liliacul – îngerul șoarecilor”, „privirea – punctul care înmugurește dragostea”, „la vultur fiecare pană ar putea fi un suflet”, „pământul e marele melc”, „degetele noastre / - atingeri de fluturi / pe geamul așteptării”; „Sărutul frunzelor / În briza mării / le transformă în pești zburători” (*Toamna*).

Libertatea zborului și a viselor devine o temă dominantă a cărții *Olimp &*

Hades, semnată de V. Fonari, iar *scoica, cochilia, melcul* devin simboluri intens explorate de autoare. Cochilia ține de simbolul fecundității, prosperității și norocului; melcul ține de simbolul sexual, semnifică fertilitatea, moartea și renașterea, ancorează tema eternei reîntoarceri.

Imaginile vizuale însoțite de poze și capturi de fragmente din diferite locuri creionează o realitate surprinsă în fotografii, de la care pornește viziunea lirică asupra faptelor. Fotografiile inserate sunt definatorii pentru reflecție și contemplare : „*carnele de cerb ale copacilor*” (*Chișinău*), *fumul din horn (...)* *seamănă stele* (*Tăcerea albului*), *izbucniri/galactice / desenate de lingurițe de ceai*” (*Imagini*), „*petale de soare*” (*Str. Alba Iulia din Chișinău*).

Nu putem trece cu vederea abundența cronotopilor: poeziile dedicate Chișinăului, Gării feroviare, USM, Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, Strada Alba Iulia etc. ele permit o călătorie/extindere imaginară și în alte spații cum ar fi orașele: Paris, Galați, Constanța, Cluj, Iași, Japonia, Munchen, Dusseldorf, Toledo, Alcada (Spania), Roma, Baku.

Spre exemplu orașului Dusseldorf autoarea îi dedică 3 poezii, în care face asocieri cu: „*oglinzile din sec. XXI*” (*Dusseldorf*), „*Cartea lui Goethe*” (*Dusseldorf I*) – e vorba de un monument în formă de carte dedicat marelui poet german W. Goethe, „*în parc dansează elfii*” (*Dusseldorf II*), sunt superstiții ale spiritului local.

Orașul definit prin prisma unei scoici sau a unei cochilii și conține prin această defnire imagistică toate coordonatele simbolismului erotic precum: iubirea, îmbrățișarea, sărutul. Chiar și anotimpurile sunt definite prin prisma imaginii sărutului: sărutul de dimineată” este asociat primăverii, „Sărutul luminii” este asociat verii, „sărutul frunzelor” – toamnei, „sărutul cristalelor” – iernii.

Incursiunea lirică suportă elementul intertextual la nivel de sugestie, aluzii la Shakespeare, Vl. Beșleagă, Goethe, Don Quijote, El. Greco, „*peșcarul Amin*”.

Poezia din finalul cărții este același îndemn la libertatea visului și a imaginației, care persistă pe parcursul întregii incursiuni lirice, de altfel poeta menționează în una dintre poezii că demersul liric nu este altceva decât descoperirea propriei ființe similare expresiei din titlu „*Îmi despletesc sufletul*”. Explorarea imaginarului devine un demers de coparticipare, în care cititorului i se recomandă sondarea imaginarului propriu: „*De azi poți modela lumea /îi dai orice formă / pentru că deții esența*” (*Modeling*).

Abundența defnirilor oximoronice, metaforice, mitice, vizuale declan-

șează mecanismul fascinației jocului imaginației în care pulsează pofta de viață, surprinderea detaliului. Autoarea inserează imagini și fotografii în dreptul fiecărei poezii pentru a oferi credibilitate definițiilor metaforice și jocului de limbaj, în felul acesta fluidizează trecerea de la real spre abstract și viceversa.

Referințe bibliografice:

- 1 FONARI, Victoria. *Olymp & Hades*. Onești: Magic Print, 2020.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.03 *Contexte socio-culturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al MECC.